

ТУРИСТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ

Л. М. НЕЩАДИМ, кандидат економічних наук

С. В. ТИМЧУК, кандидат економічних наук

Н. В. ТЕРЕЩУК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Досліджено особливості туристичного районування території Черкаського регіону та його рекреаційні можливості. Встановлено, що окремі території мають стратегічно важливі об'єкти рекреаційної спадщини. Проаналізовано цілий комплекс економічних, інфраструктурних, фінансових та організаційних проблем даного регіону.

***Ключові слова:** районування, туризм, регіон, рекреація, рекреаційні можливості, спадщина.*

Постановка проблеми. Постійне зростання популярності туризму в Україні і світі, активізація підприємницької діяльності у цій галузі перетворюють туризм на одну з найперспективніших галузей економіки. Сучасні процеси перетворень в господарському комплексі та сфері обслуговування спричиняють глибокі зміни, потребуючи новітнього погляду на всі прояви соціально-економічної активності суспільства. Провідне місце відводиться збалансованому та ефективному використанню місцевих рекреаційних ресурсів. З огляду на це в тих регіонах, що володіють природно-рекреаційним потенціалом та мають позитивний екологічний стан, особливе значення відводиться подальшому розвитку та вдосконаленню туристсько-рекреаційного господарства регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить проте, що проблема рекреаційного районування все частіше знаходиться в центрі уваги багатьох відомих вчених. Значна увага цій проблемі приділена у працях таких вітчизняних науковців: О. Топчієва, В. Руденка, С. Злупка, О. Любіцевої, Л. Шевчук, В. Квартальнова, О. Шаблія, М. Мальської, В. Кифяка та ін. Проте, дослідження щодо рекреаційного господарства регіону є недостатніми, особливо у питаннях, що торкаються практичної сторони розвитку рекреації та туризму на регіональному рівні.

Методика досліджень. У розвитку рекреаційної галузі та туристичному районуванні Черкаської області провідне місце відводиться раціональному використанню наявного рекреаційно-туристичного потенціалу. Методикою, яка сьогодні використовується є моніторинг сучасного стану використання рекреаційного потенціалу регіону з метою виявлення максимальних умов для оптимального районування та розвитку рекреаційної галузі.

Результати досліджень. Черкащина за своїм природно-рекреаційним та історико-культурним потенціалом має всі можливості стати одним із основних туристичних регіонів. Черкаська область має досить розвинену інфраструктуру, активні турпотоки та багату історичну спадщину. Все це в поєднанні з рекреаційними та соціальними умовами сприяє інтенсивному розвитку туристичного бізнесу в регіоні.

Варто відмітити, що інтенсивність туризму на сьогодні прямопропорційно залежить не від рекреаційної бази регіону, а від якості відповідних ресурсів та сучасної інфраструктури. Рекреаційне районування Черкаської території варто провадити з метою визначення найбільш перспективних та економічно вигідних напрямків інвестування та систематизації майбутніх витрат.

Туристичні ресурси Черкащини (об'єкти туризму) для ефективного аналізу слід розподілити на такі групи [2, 4]:

- об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ), рекреаційні об'єкти та мисливські угіддя;
- археологічні та архітектурні пам'ятки;
- культурно-освітні об'єкти, пам'ятники і місця воєнно-історичних подій та пов'язані з іменами видатних людей.

Станом на сьогодні в Черкаському регіоні зареєстровано 207 туристичних фірм, із них 19 туроператорів [4]. Функціонує 76 готелів та 758 закладів ресторанного господарства, 3 туристично-інформаційні центри [4].

Туристичне районування території Черкащини, як і районування взагалі, є основним методом виявлення і вивчення неоднорідності територій. Для правильного районування важливо зробити оптимальний вибір одиниць районування, важливість якого пов'язана з об'єктивним існуванням диференційованих територіальних структур, у межах яких концентруються потоки природно-ресурсних та соціально-економічних систем.

Більшість закладів готельно-ресторанного бізнесу росташовані нерівномірно, особливо в окремих рекреаційних зонах. Так, неосвоєним ще є Буцький каньйон, черкаське лівобережжя Кременчуцького водосховища тощо [2]. Значним недоліком також є незадовільна інфраструктура: поганий стан дорожнього покриття, недостача кваліфікованих кадрів.

Аналіз природоохоронних об'єктів Черкаського регіону, які найбільше використовуються в рекреаційній діяльності, демонструє провідне місце області серед інших в сфері туризму. Так, Черкащина посідає 10 місце серед інших регіонів України з кількістю об'єктів природно-заповідного фонду 439 одиниці. На території регіону представлені такі відомі рекреаційні атракції як: національний дендропарк «Софіївка» (м. Умань), Черкаський зоопарк, Канівський природний заповідник, 6 пам'яток природи та 6 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва [3, 5].

Найважливішим індикатором туристичного районування та туристичної стратегії має бути збільшення кількості туристів у регіоні та покращення якості наданих послуг. Окремо можна виділити такі регіональні рекреаційні атракції як Кременчуцьке водосховище, Буцький каньйон, акваторія Дніпра. Дані об'єкти можна територіально віднести до рекреаційних об'єктів, що

використовуються для таких видів діяльності, як водний туризм, рибальство, спортивно-оздоровча рекреація, купально-пляжний та лікувально-оздоровчий туризм [5].

Як перлину гірськолижного регіонального туризму варто відмітити курорт у селі Водяники Звенигородського району, де дуже вдало використано наявний рекреаційний потенціал та особливість природного ландшафту.

Базовим фактором для моніторингу та аналізу стану туристичного бізнесу на регіональних рівнях виступає кількість внутрішніх туристів та екскурсантів. Активізація збільшення кількості туристів на Черкащині має ґрунтуватись на цілеспрямованій політиці щодо залучення туристів, рекламі та рекреаційних атракціях регіону.

Важливо звернути увагу при туристичному районуванні Черкащини на організацію кластерів. Слід відмітити, що ефект кластеру створюється завдяки синергетичному ефекту. Синергетичний ефект забезпечує зростання ефективності діяльності в результаті інтеграції, злиття окремих частин в єдину систему за рахунок створення системного ефекту. Синергізм означає перевищення сукупним результатом суми факторів, що його складають. Синергетичний ефект надає можливість вирішити проблеми взаємозв'язку між різними видами діяльності одного чи декількох суб'єктів господарювання, щоб досягти більш високих результатів, ніж в разі автономних дій за кожним видом діяльності кожного підприємства, яке функціонує у визначеній групі підприємств. Оптимізація внаслідок взаємодії всіх видів діяльності на підвалинах синергетичного ефекту носить стратегічний характер, бо надає переваги в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання [2, 5].

Слід зауважити, що при кластеризації, як правило, результат будується по кожному атрибуту зокрема карта Кохонена + декілька загальних карт. Важливо зрозуміти, що на кожній з карт кожен об'єкт має одне і теж положення (точку), однак різний колір.

Оскільки процес кластеризації є суб'єктивним і результати залежать від вихідних даних, процес оцінки якості проведеної кластеризації залежить від поставлених цілей. При територіальному районуванні та кластеризації Черкащини отримуються стабільні та відтворювані результати. Візуальний вигляд профілів побудованих кластерів розгляжено на рисунку 1.

Територіальне районування пропонується провести таким чином:

- Група 1 – райони з високим наповненням туристичними атракціями;
- Група 2 – райони з рівнем розвитку туристичних ресурсів та інфраструктури вище середнього;
- Група 3 – районів середнього рівня наповненості;
- Група 4 – райони з низьким рівнем розвитку туристичних ресурсів;
- Група 5 – районів з нерозвинутим туризмом.

Даний розподіл характеризує Черкащину як неоднорідний туристичний регіон, окремі території якого потребують покращення туристичного бізнесу.

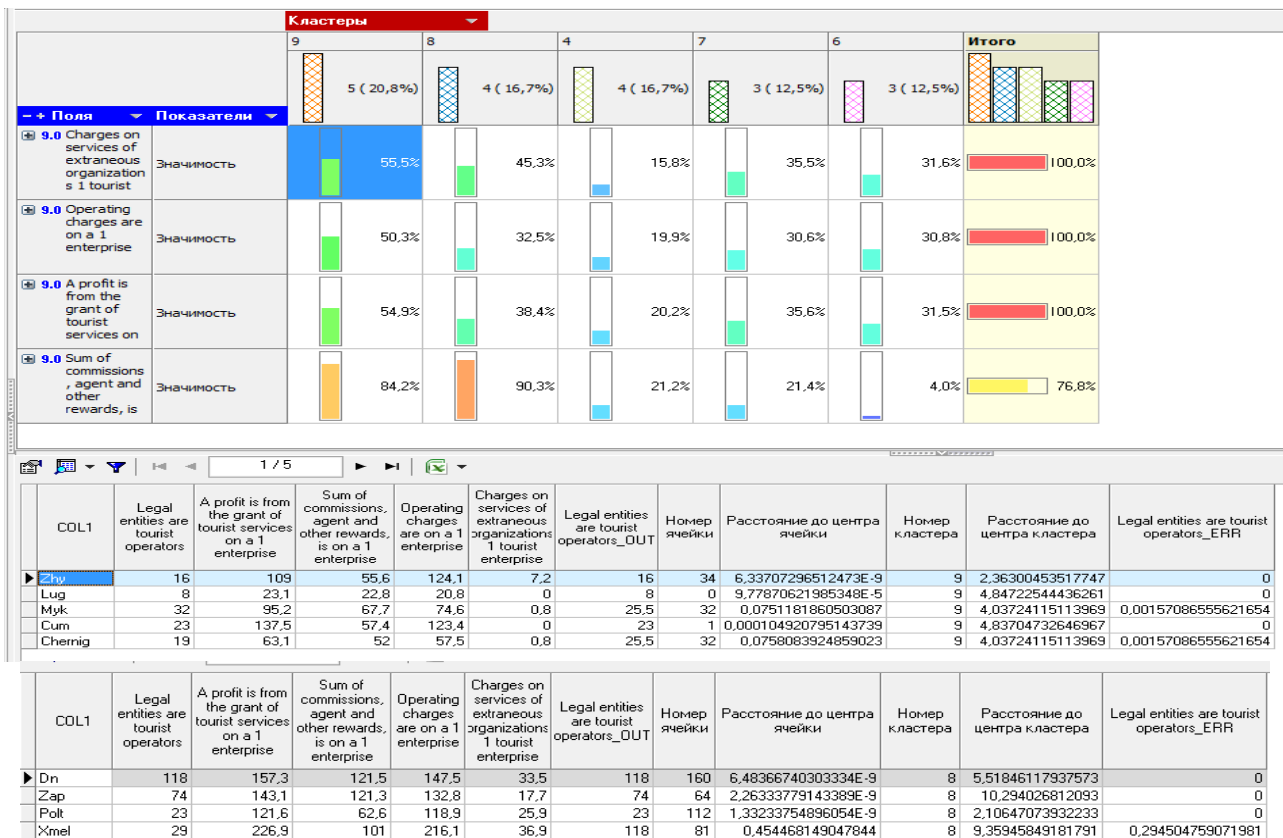

Рис. 1. Візуальний вигляд «профілі кластерів» за основними показниками діяльності туристичних підприємств регіону

Висновки. Стратегія розвитку туризму регіону та територіального районування базується на наявних туристичних ресурсах та туристичній інфраструктурі. Черкаська область володіє значним туристичним потенціалом, При районуванні території необхідно сконцентрувати увагу на сучасних умовах та розвитку туристичної галузі у всіх районах. Отже, можна підбити підсумки, що Черкаська область має об'єктивні передумови для розвитку туризму. Певні недоліки окремих територій є перешкодою для розвитку туризму, але їх не можна інтерпретувати як такі, що унеможливають розвиток галузі в регіоні.

Література:

1. Алексеева Н. Ф. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії [Електронний ресурс]. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. № 2 (8). Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/alekseeva.htm
2. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія. К.: Київський ун-т, 2001. 395 с.
3. Курмаєв П. Ю. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу Черкаської області. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2012. № 4. С. 85–88.
4. Стешенко О. Д. Економічна стратегія розвитку туристичної галузі в Україні. *Научно-технічний збірник*. 2010. № 94. С. 414–417.
5. Черкащина туристична [Електронний ресурс]. Офіційний портал Черкаської обласної державної адміністрації. Режим доступу: <http://ck-oda.gov.ua/turyzm-oblasne-dochirnje-pidpryjemstvo/>

6. Туристичні потоки [Електронний ресурс]. Офіційний портал Головного управління статистики у Черкаській області. Режим доступу: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2015/turizm_14.pdf
7. Офіційний портал Головного управління статистики у Черкаській області [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ch.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2020/t249910_1.pdf
8. Мельник О. М. Туризм у Західному регіоні України і його стратегічні складові. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 6. С. 191–197.

References

1. Aleksyeyeva, N. F., Sakun, L. M. (2012). Regional aspects of the tourism industry development strategy. *Ekonomika. Upravlinnya. Innovaciyi*, no. 2 (8), Rezhym dostupu: http://tourlib.net/statti_ukr/alekseeva.htm
2. Bejdyk, O. O. (2001). Recreational and tourist resources of Ukraine: Methodology and methods of analysis, terminology, zoning. Kyiv: Kyivskiy un-t, 395 p.
3. Kurmayev, P. Yu. (2012). Analysis of tourist and recreational potential of Cherkasy region. *Scientific Bulletin of ChDIEU*, no. 4, pp. 85–88.
4. Steshenko, O. D., Ilyenko, A. Yu. (2010). Economic strategy for the development of the tourism industry in Ukraine. *Scientific and technical collection*, no. 94, pp. 414–417.
5. Cherkasy tourist [Electronic resource]. Official portal of Cherkasy Regional State Administration. Access mode: <http://ck-oda.gov.ua/turyzm-oblasne-dochirnye-pidpryjemstvo/>
6. Tourist flows [Electronic resource]. Official portal of the Main Department of Statistics in Cherkasy region. Access mode: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2015/turizm_14.pdf
7. Official portal of the Main Department of Statistics in Cherkasy region [Electronic resource]. Access mode: http://ch.ukrstat.gov.ua/ukr/si/year/2020/t249910_1.pdf
8. Mel'nyk, O. M. (2012). Tourism in the Western region of Ukraine and its strategic components. *Current economic problems*, no. 6, p.191–197.

Аннотация

Нещадим Л. Н., Тымчук С. В., Парубок Н. В.

Туристическое районирование территории Черкасского региона

Исследованы особенности туристического районирования территории Черкасского региона и его рекреационные возможности. Установлено, что отдельные территории имеют важные объекты рекреационного наследия. Проанализированы целый комплекс экономических, инфраструктурных, и организационных проблем данного региона.

Постоянный рост популярности туризма в Украине и мире, активизация предпринимательской деятельности в этой области превращают туризм в одну из самых перспективных отраслей экономики. Современные процессы преобразований в хозяйственном комплексе и сфере обслуживания вызывают глубокие изменения, требуя нового взгляда на все проявления социально-

экономической активности общества. Ведущее место отводится сбалансированному использованию местных рекреационных ресурсов. Учитывая это в регионах, обладающих природно-рекреационным потенциалом и имеющих положительное экологическое состояние, особое значение отводится дальнейшему развитию туристско-рекреационного хозяйства.

В развитии рекреационной отрасли и туристическом районировании Черкасской области ведущее место видводится рациональному использованию имеющегося рекреационно-туристического потенциала. Методике, сегодня является мониторинг современного состояния использования рекреационного потенциала региона с целью выявления максимальных условий для оптимального районирования и развития рекреационной отрасли. Важно обратить внимание при туристическом районировании на организацию кластеров. Следует отметить, что эффект кластера создается благодаря синергетическому эффекту. Синергетический эффект обеспечивает рост эффективности деятельности в результате интеграции, слияния отдельных частей в единую систему за счет создания системного эффекта. Оптимизация в результате взаимодействия всех видов деятельности на фундаменте синергетического эффекта носит стратегический характер, поскольку предоставляет преимущества по сравнению с другими субъектами хозяйствования.

Ключевые слова: районирование, туризм, регион, рекреация, рекреационные возможности, наследие.

Annotation

Neshchadym L. N., Tymchuk S. V., Tereshchuk N. V.

Tourist zoning of the territory of Cherkasy region

The constant growth of the popularity of tourism in Ukraine and the world, the intensification of entrepreneurial activity in this area make tourism one of the most promising sectors of the economy. Modern processes of transformation in the economic complex and the service sector cause profound changes, requiring a new look at all manifestations of socio-economic activity of society. The leading place is given to the balanced and efficient use of local recreational resources. Given this, in those regions that have natural and recreational potential and have a positive ecological status, special importance is attached to the further development and improvement of tourism and recreation of the region.

Cherkasy region has all the opportunities to become one of the main tourist regions due to its natural-recreational and historical-cultural potential. Cherkasy region has a well-developed infrastructure, active tourist flows and a rich historical heritage. All this, combined with recreational and social conditions, contributes to the intensive development of tourism business in the region. It should be noted that the intensity of tourism today does not directly depend on the recreational base of region, but on quality of relevant resources and modern infrastructure. Recreational zoning of Cherkasy territory should be carried out in order to determine the most promising and cost-effective areas of investment and systematization of future costs.

It is important to pay attention to the organization of clusters in the tourist zoning of Cherkasy region. It should be noted that the cluster effect is created due to

the synergistic effect. The synergetic effect provides an increase in efficiency as a result of integration, the merging of individual parts into a single system by creating a systemic effect. Synergism means the excess of the sum of the factors that make it up. The synergistic effect provides an opportunity to solve the problems of the relationship between different activities of one or more entities to achieve higher results than in the case of autonomous actions for each activity of each enterprise that operates in a particular group of enterprises. Optimization due to the interaction of all activities on the basis of the synergetic effect is strategic in nature, because it provides advantages over other entities. Thus, we can conclude that Cherkasy region has objective prerequisites for tourism development. Certain shortcomings of modern territories are an obstacle to tourism development, but they cannot be interpreted as impeding the development of the industry in the region.

Key words: zoning, tourism, region, recreation, recreational opportunities, heritage.

УДК 336.2:338.246.025.2

DOI 10.31395/2415-8240-2021-98-2-57-68

АГРЕСИВНЕ ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ

О. О. НЕПОЧАТЕНКО, доктор економічних наук

П. К. БЕЧКО, кандидат економічних наук

В. П. БЕЧКО, кандидат економічних наук

С. А. ПТАШНИК, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

У статті сформовано і систематизовано авторський підхід щодо законодавчого закріплення в Податковому кодексі України сутності економічних категорій «агресивне податкове планування», «мінімізація податкових зобов'язань». Ці терміни широко використовуються в практичній діяльності ОЕСР та країн з розвинутими ринковими відносинами. В статті висвітлені результати роботи 10-ї Робочої групи ОЕСР щодо агресивного податкового планування і Форуму ОЕСР з податкового адміністрування. Узагальнені питання щодо невідповідності бази оподаткування, що дає можливість платникам податків мінімізувати та ухилитись від їх сплати.

Ключові слова: агресивне податкове планування, ухилення від сплати податків, мінімізація податкових зобов'язань, прозорість і розкриття інформації, виведення прибутку з-під оподаткування.

Постановка проблеми. Розроблення та ухвалення Податкового кодексу України є першим етапом реалізації вітчизняної податкової реформи, основною метою якого є теоретичне обґрунтування побудови сучасної соціально орієнтованої конкурентоспроможної ринкової економіки. Пріоритетним завданням реалізації реформ вітчизняної податкової системи є підвищення ролі